

Πόρισμα του Δ.Σ. του ΚΕΜΕΤΕ για το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (ΕΠΠ, EQF) και το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων (ΕΘΠΠ, ΝQF)

Το Δ.Σ. του ΚΕΜΕΤΕ μετά από σχετικό αίτημα του Δ.Σ. της ΟΛΜΕ, μελέτησε το θέμα του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων και του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων και μετά από συζήτηση στο πλαίσιο του Δ.Σ. του ΚΕΜΕΤΕ κατέληξε, στη συνεδρία του της 13-7-2010, στο παρακάτω πόρισμα.

Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (ΕΠΠ, EQF)

Η πρόταση για ένα Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (ΕΠΠ, EQF) άρχισε να απασχολεί την ΕΕ από το 2004, ενώ παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Σεπτέμβριο του 2006. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο διαπραγματεύτηκαν την πρόταση αυτή κατά το 2007 και την υιοθέτησαν επίσημα το Φεβρουάριο του 2008. Για το σκοπό αυτό συστάθηκε Συμβουλευτική Ομάδα.

Πρόκειται για μια σύσταση που περιγράφει ένα γενικό πλαίσιο που προτείνεται να δημιουργηθεί στην Ευρώπη για τη διευκόλυνση της σύγκρισης των επαγγελματικών προσόντων και των επιπέδων προσόντων προκειμένου να προωθηθεί η γεωγραφική κινητικότητα της αγοράς εργασίας και η διά βίου μάθηση. Ο πυρήνας του πλαισίου αυτού αποτελείται από οκτώ επίπεδα επαγγελματικών προσόντων που περιγράφονται μέσω των μαθησιακών αποτελεσμάτων (γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων). Με αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιχειρεί να δημιουργήσει ένα ευρωπαϊκό σύστημα αναφοράς προκειμένου να προωθήσει *«τη διαφάνεια και τη συγκρισιμότητα των προσόντων»*. Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων για τη Διά Βίου Μάθηση (EQF) επιδιώκει να γεφυρώσει διαφορετικά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης σε ευρωπαϊκή κλίμακα και να επιτρέψει την επικοινωνία μεταξύ τους παρέχοντας πληροφορίες για το περιεχόμενο, το προφίλ και την αξία των (επαγγελματικών) προσόντων ανεξάρτητα από εθνικά και κλαδικά σύνορα. Γίνεται κατανοητό, ωστόσο, ότι λόγω της ποικιλομορφίας των επαγγελματικών προσόντων σε εθνικό και σε κλαδικό επίπεδο δεν θα υπάρξει ποτέ μια απόλυτη αντιστοίχιση των επιμέρους Εθνικών Πλαισίων Προσόντων (ΕΘΠΠ) με το ΕΠΠ.

Βάση του ΕΠΠ είναι η *συνολική θεώρηση της μάθησης με έμφαση στα αποτελέσματα των μαθησιακών δραστηριοτήτων* (στις εκροές) ανεξάρτητα από τον τρόπο με τον οποίο αποκτήθηκαν.

Οι χώρες μέλη της ΕΕ καλούνται να προσαρμόσουν τα εθνικά επίπεδα επαγγελματικών προσόντων στο ουδέτερο σημείο αναφοράς που καθορίζει το ΕΠΠ. Μετά την υιοθέτηση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο (Δεκ. 2007) ξεκίνησε η διαδικασία υλοποίησής του. Οι χώρες μέλη καλούνται να υλοποιήσουν δύο στάδια: (α) προσαρμογή των εθνικών επιπέδων επαγγελματικών προσόντων στο ΕΠΠ και (β) εισαγωγή αναφοράς στο ΕΠΠ σε όλα τα νέα πιστοποιητικά.

Το ΕΠΠ χαρακτηρίζεται και ως μετα-πλαίσιο γιατί είναι ένα πλαίσιο που αφορά άλλα πλαίσια ή συστήματα (π.χ. ένα πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων μπορεί να ενταχθεί σε ένα σύστημα επαγγελματικών προσόντων όπου τα επίπεδα επαγγελματικών προσόντων περιγράφονται ρητά σε μια ενιαία ιεραρχία).

Μακροπρόθεσμα, όλα τα επαγγελματικά προσόντα που απονέμονται στην Ευρώπη πρέπει να έχουν αναφορά στο ΕΠΠ.

Οι περιγραφικοί δείκτες στο ΕΠΠ έχουν συνταχθεί κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να διακρίνουν επαρκώς τους δείκτες στο προηγούμενο ή στο επόμενο στάδιο και να

επιδεικνύουν σαφή πρόοδο, σε σχέση με το προηγούμενο επίπεδο, σε διαστάσεις αλλαγής (π.χ. πολυπλοκότητα της γνώσης). Η κατανόηση ενός επιπέδου απαιτεί ταυτόχρονα «οριζόντια και κάθετη ανάγνωση», κατά την οποία θα λαμβάνονται υπόψη τα κατώτερα και τα ανώτερα επίπεδα.

Προσόντα: εννοούνται τα πιστοποιημένα πτυχία, διπλώματα και τίτλοι σπουδών που προέρχονται τόσο από το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα όσο και από μαθησιακές δραστηριότητες που εντάσσονται στη μη τυπική και την άτυπη μάθηση. Στο ΕΠΠ δεν κατηγοριοποιούνται άτομα αλλά μαθησιακά αποτελέσματα και επαγγελματικές διαδρομές. Επίσης, το ΕΠΠ δεν απονέμει προσόντα, αλλά τα κατατάσσει σε επίπεδα και τα περιγράφει με όρους μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Γνώσεις, δεξιότητες, ικανότητες: Ακολουθείται αυτή η βασική διάκριση ως καθιερωμένος τρόπος κατηγοριοποίησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Τα εθνικά ή κλαδικά πλαίσια, ωστόσο, ενδέχεται να απαιτούν διαφορετικές προσεγγίσεις, που θα συνεκτιμούν συγκεκριμένες παραδόσεις και ανάγκες, κατά περίπτωση.

Στα υλικά για τη διαβούλευση που δόθηκαν από το Υπ. Παιδείας γίνονται οι εξής διακρίσεις:

- **Επαγγελματικό προσόν:** το επίσημο αποτέλεσμα μιας διαδικασίας αξιολόγησης και επικύρωσης, το οποίο επιτυγχάνεται όταν ο αρμόδιος φορέας διαπιστώνει ότι ένα άτομο έχει επιτύχει μαθησιακά αποτελέσματα που ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες προδιαγραφές.
- **Δεξιότητες:** η ικανότητα εφαρμογής γνώσεων και αξιοποίησης τεχνογνωσίας για την εκπλήρωση εργασιών και την επίλυση προβλημάτων. Στο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Επαγγελματικών Προσόντων, οι δεξιότητες περιγράφονται ως νοητικές (χρήση λογικής, διαισθητικής και δημιουργικής σκέψης) και πρακτικές (αφορούν τη χειρωνακτική επιδεξιότητα και τη χρήση μεθόδων, υλικών, εργαλείων και οργάνων).
- **Ικανότητες:** η αποδεδειγμένη επάρκεια στη χρήση γνώσεων, δεξιοτήτων και προσωπικών, κοινωνικών ή/και μεθοδολογικών δυνατοτήτων σε περιστάσεις εργασίας ή σπουδής και στην επαγγελματική ή/και προσωπική ανάπτυξη. Στο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Επαγγελματικών Προσόντων, η περιγραφή ως προς τις ικανότητες αφορά την υπευθυνότητα και την αυτονομία.

Πληροφορίες (γενικά): http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/Index_el.html

Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων (ΕΘΠΠ, NQF)

Σύμφωνα με τους εμπνευστές του, πρόκειται για ένα ενιαίο εθνικό σύστημα -σε αντιστοίχιση με το ανάλογο ευρωπαϊκό- αναγνώρισης και πιστοποίησης γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, που συμπεριλαμβάνει όλες τις μορφές εκπαίδευσης, κατάρτισης και επαγγελματικής εμπειρίας. Τα προαναφερθέντα στοιχεία μπορεί να προέρχονται είτε από την τυπική εκπαίδευση και κατάρτιση ή από τη μη τυπική ή και την άτυπη εκπαίδευση, ακόμη και από την επαγγελματική και κοινωνική εμπειρία των πολιτών. Συγκεκριμένα, τα μαθησιακά αποτελέσματα, δηλαδή το τι γνωρίζει, κατανοεί και είναι ικανός να κάνει κάποιος εργαζόμενος μετά την ολοκλήρωση μιας

μαθησιακής διαδρομής του, μπορούν να περιληφθούν στο Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων (ΕΘΠΠ).

Επιπλέον, μέσω του ΕΘΠΠ τα επαγγελματικά προσόντα επιχειρείται να συσχετιστούν μεταξύ τους και να συνδεθούν με την απασχόληση.

Κατά το Υπ. Παιδείας, η συντριπτική πλειονότητα των χωρών μελών της ΕΕ που μετέχουν στο πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010» είτε βρίσκονται σε διαδικασία κατάρτισης ή έχουν δεσμευτεί επίσημα για τη δημιουργία Εθνικών Πλαισίων Προσόντων (NQF) σε αντιστοίχιση με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (EQF) εντός του 2010. Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα του Υπ. Παιδείας, εντός του 2010 προβλέπεται να γίνει αντιστοίχιση των εθνικών επιπέδων με το ΕΠΠ και το 2012 θα γίνει αναφορά του επιπέδου του ΕΠΠ στα παρεχόμενα πτυχία και διπλώματα.

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων προβλέπεται από το Υπ. Παιδείας ότι θα συμπεριλάβει εξ αρχής όλους τους φορείς που συμμετέχουν στην εκπαίδευση και κατάρτιση της χώρας:

- φορείς παροχής εκπαίδευσης και κατάρτισης όλων των μορφών και όλων των βαθμίδων,
- φορείς πιστοποίησης (περιλαμβανομένης και της αποτίμησης και πιστοποίησης μη τυπικής και άτυπης μάθησης)
- φορείς αναγνώρισης ακαδημαϊκών τίτλων και επαγγελματικών δικαιωμάτων
- φορείς διασφάλισης ποιότητας,
- κοινωνικούς εταίρους και
- εκπροσώπους της αγοράς εργασίας.
-

Η παρουσία όλων των φορέων και των κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία δημιουργίας του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων θεωρείται από το Υπ. Παιδείας κομβικής σημασίας.

Το ΕΘΠΠ, στο πλαίσιο αυτής της λογικής, αφορά:

- τους εκπαιδευόμενους, καθώς αποσαφηνίζεται το επίπεδο των τίτλων σπουδών που τους χορηγούνται,
- τους εργαζόμενους, τα προσόντα των οποίων θα αναγνωρίζονται σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και θα ευνοείται η κινητικότητά τους εντός και εκτός των συνόρων,
- τους φορείς εκπαίδευσης και κατάρτισης, εφόσον η εκπαιδευτική διαδικασία συνδέεται με αναγνωρισμένα πρότυπα και προγράμματα που οδηγούν σε συγκεκριμένα προσόντα,
- τους εργοδότες, οι οποίοι θα μπορούν να συγκρίνουν προσόντα από διαφορετικές μαθησιακές διαδρομές και θα διευκολύνονται στην επιλογή προσωπικού μέσω του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων.

Τρόπος υλοποίησης

Οι απόφοιτοι θα κατατάσσονται στα οκτώ επίπεδα ανάλογα με τις γνώσεις που θα αποκτούν.

Σύμφωνα με την κλίμακα:

- Στο 1ο επίπεδο εντάσσονται οι απόφοιτοι Γ' Γυμνασίου, τεχνίτες, εμπειροτεχνίτες ή με κάποια ταχύρυθμη μη τυπική κατάρτιση.

- Στο 2ο επίπεδο οι απόφοιτοι Β' Λυκείου και Α' Τεχνικού Λυκείου, απόφοιτοι των ΕΠΑΣ, των ΤΕΕ 1ου κύκλου, των ΤΕΣ και των κατώτερων τεχνικών σχολών,
- Στο 3ο επίπεδο οι απόφοιτοι Γ' Λυκείου και Τεχνικού Λυκείου, οι απόφοιτοι των ΕΠΑΛ, των ΤΕΕ 2ου κύκλου, των ΤΕΛ, του Πολυκλαδικού Λύκειου και επίσης οι απόφοιτοι των ΙΕΚ και των ΚΕΣ.
- Στο 4ο επίπεδο εντάσσονται τα Κολέγια.
- Στο 5ο επίπεδο οι πτυχιούχοι των Τ.Ε.Ι.
- Στο 6ο επίπεδο οι πτυχιούχοι των Α.Ε.Ι.
- Στο 7ο επίπεδο όσοι έχουν μεταπτυχιακές σπουδές πτυχιούχοι 5ετούς κύκλου σπουδών.
- Στο 8ο επίπεδο όσοι έχουν διδακτορικό.

Σημεία που πρέπει να προσεχθούν ως προς την εφαρμογή του ΕΘΠΠ

Επισημαίνονται συνοπτικά τα εξής:

1. Επηρεάζονται εφεξής η αποτίμηση των τίτλων σπουδών που παρέχονται από τη δευτεροβάθμια, τη μεταδευτεροβάθμια, την τριτοβάθμια και τη διά βίου γενική και τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση, καθώς και τα συναφή επαγγελματικά δικαιώματα.
2. Καταγραφές που συνδέονται με την άσκηση επαγγελματικών δικαιωμάτων αναμένεται να αποτελέσουν αντικείμενο αντιπαραθέσεων μεταξύ επαγγελματικών ομάδων (π.χ. αποφοίτων Πολυτεχνείων και ΑΤΕΙ).
3. Στην περίπτωση των εκπαιδευτικών της γενικής εκπαίδευσης (ΠΕ και ΔΕ), αναμένεται να επηρεάσει τον τρόπο άσκησης του εκπαιδευτικού επαγγέλματος (μαθήματα πρώτης και δεύτερης ανάθεσης κ.λπ.), ιδιαίτερα στον τομέα της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ΕΕ, αναμένονται από την εφαρμογή του ΕΠΠ και των αντίστοιχων ΕΘΠΠ τα εξής αποτελέσματα:

- α) Προώθηση της ουσιαστικής ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης σε ό,τι αφορά τη σύγκλιση σε θέματα εκπαίδευσης, εργασίας και οικονομίας.
- β) Συμβολή σε μια αντικειμενική αξιολόγηση των ελληνικών προσόντων στην Ευρώπη, καθώς αυτά θα καθίστανται συγκρίσιμα με εκείνα των άλλων ευρωπαϊκών χωρών.
- γ) Διευκόλυνση της γεωγραφικής κινητικότητας φοιτητών και εργαζομένων μεταξύ της Ελλάδας και των άλλων χωρών της Ε.Ε.
- δ) Διασφάλιση της ποιότητας και περαιτέρω βελτίωση και ενίσχυση της αξιοπιστίας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- ε) Σύνδεση των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων των ατόμων με την απασχόληση και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Επισημαίνονται όμως και οι εξής ενδεχόμενοι κίνδυνοι:

- Υποβάθμιση των οργανωμένων εκπαιδευτικών δομών και των πτυχίων, και ανατροπή των επαγγελματικών δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτά.
- Εξατομίκευση της μόρφωσης. Αποδυνάμωση του ρόλου των πανεπιστημίων με την υποβάθμιση και απαξίωση της εκπαίδευσης που αντιπροσωπεύει το πανεπιστημιακό πτυχίο. Οι ευθύνες του κράτους για τη μόρφωση αλλά και την ανεργία μετατίθενται στους ίδιους τους ανέργους: όσο περισσότερα πιστοποιητικά αξιωθούν να συλλέξουν, τόσο περισσότερες (θεωρητικά) ελπίδες θα μπορέσουν να τρέφουν για μια θέση εργασίας.
- Προσαρμογή της «κλίμακας προσόντων» στους όρους της αγοράς: ο εργαζόμενος θα θεωρείται μονίμως εκπαιδευόμενος. Παράλληλα, πριμοδοτούνται οι πάσης φύσεως καταρτίσεις, σεμινάρια, «δραστηριότητες», «εμπειρία» και «κοινωνική συμπεριφορά» (π.χ. συμμετοχή σε Μ.Κ.Ο., δέντροφυτεύσεις κ.λπ.), αρκεί «η άτυπη αυτή μάθηση» να πιστοποιείται με κάποιον «επίσημο» τρόπο.
- Αναβάθμιση του ρόλου διάφορων φορέων που παρέχουν «επιμορφώσεις» κάθε είδους και εμπορεύονται τη γνώση. Ανοίγει ο δρόμος για «παζάρια» ανάμεσα σε εκείνους που πιστοποιούν την «τυπική» και «άτυπη» μάθηση και σε εκείνους που, υποτίθεται, την προσφέρουν. Δημιουργείται έτσι ένα πεδίο δραστηριοποίησης –και κερδοφορίας- για τους διοργανωτές διαλέξεων και τους συντονιστές ιδιωτικών σεμιναρίων.
- Δυνατότητα των εργοδοτών «να συγκρίνουν προσόντα από διαφορετικές μαθησιακές διαδρομές και να διευκολύνονται στην επιλογή προσωπικού». Με δυο λόγια, η φτηνή κατάρτιση (οι δεξιότητες, που ούτως ή άλλως δεν εξασφαλίζουν τη δυνατότητα να διαπραγματευτεί ο εργαζόμενος όρους καλής πληρωμής και συνθηκών εργασίας) οδηγούν στη διαρκή επανακατάρτιση, δηλαδή τη συμπλήρωση των δεξιοτήτων, για να ανταποκρίνονται στις νέες ανάγκες της αγοράς και στην εργασιακή ανασφάλεια.